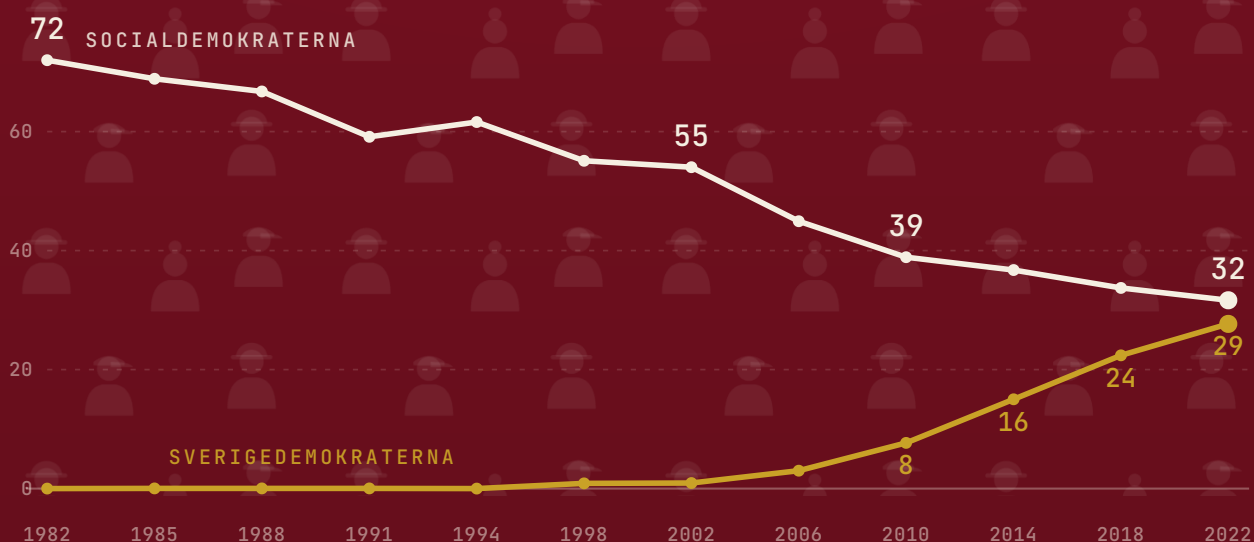

Arbetar- *konserveratism.*

Därför flyr arbetarna från Socialdemokraterna

VALU - STÖD BLAND ARBETARE I SVENSKA VALLOKALSUNDERSÖKNINGAR (1982-2022) • PROCENT

UTGIVARE

Tankesmedjan Oikos
Stockholm

FÖRFATTARE

Carl Eos
Senior Fellow vid
Tankesmedjan Oikos

ÅR

2026

OM RAPPORTEN

Därför flyr arbetarna från Socialdemokraterna.

Under 2000-talet har den grupp som definieras ibland som ”arbetare” och ibland som ”LO-medlemmar” delvis lämnat Socialdemokraterna och anslutit till Sverigedemokraterna. Detta framgår tydligt av såväl Vallokalsundersökningar som SCB:s partisympatiundersökningar.

72 %

S bland arbetare 1982
enligt VALU (fig. 1)

32 %

S bland arbetare 2022
enligt VALU (fig. 1)

7 %

SD bland LO-
medlemmar 2010
enligt SCB (fig. 1)

29 %

SD bland LO-
medlemmar 2026
enligt SCB (fig. 1)

DATAKÄLLOR

- Statistiska centralbyrån (SCB)
- SVT Vallokalsundersökningen (VALU)
- Arbetskraftsundersökningarna (AKU)
- Medlingsinstitutet
- Migrationsverket

CITERA SOM

Eos, Carl (2026). *Arbetarkonservatism: därför flyr arbetarna från Socialdemokraterna*. Tankesmedjan Oikos, Stockholm.

Carl Eos, Senior Fellow

Rapporten är författad av Carl Eos som är verksam vid tankesmedjan Oikos.

Carl har arbetat över ett årtionde som förhandlare vid fackförbund. Under pseudonymen Teodor Gustafsson har han gett ut romanerna *Utanförskap – En berättelse om främlingar* och *Anteckningar angående revolutionen*.

Oikos har gett ut hans bok *Det förlorade paradiset – Konservatismens återkomst i Sverige*.

Sammanfattning

Under 2000-talet har den grupp som definieras ibland som "arbetare" och ibland som "LO-medlemmar" delvis lämnat Socialdemokraterna och anslutit till Sverigedemokraterna. Detta framgår tydligt av såväl Vallokalsundersökningar som SCB:s partisympatiundersökningar.

LO:s chefsekonom Torbjörn Hållö har menat att invandringen har hållit tillbaka löneutvecklingen och skapat större otrygghet på arbetsmarknaden för åtminstone vissa yrkesgrupper.¹ Den politik som pressade ned svenska arbetares löner och villkor stoppades inte av arbetarrörelsens eget parti, utan av deras politiska motståndare. När politiken slutligen lades om skedde det med Sverigedemokraterna som pådrivande kraft. Kan detta vara en förklaring till att arbetare söker sig till Sverigedemokraterna?

Arbetskraftsinvandringen är en fråga som fungerar som exempel på hur Socialdemokraterna under 2000-talet valt att prioritera ner arbetarnas behov. Socialdemokrater kan visserligen argumentera för att det var borgerliga partier som liberaliserade regelverket kring arbetskraftsinvandring, men de blir svaret skyldig avseende varför det krävdes att Sverigedemokraterna agerade för att regelverket skulle skärpas.

Dock framstår det som orimligt att förklara arbetarnas anslutning till Sverigedemokraterna som enbart en följd av frågan om arbetskraftsinvandring. Redan under regeringarna Fredrik Reinfeldt I och II valde arbetarna att lämna Socialdemokraterna. Det tycks alltså som att förklaringen bör sökas bredare.

I denna rapport argumenteras för att arbetarnas flykt från Socialdemokraterna kan vara en följd av såväl sakpolitik som påverkat arbetsmarknaden som en bredare oro bland arbetare om att socialdemokratin har övergett Sverige som nation. Arbetarrörelsen valde mångkulturideologi framför gemenskap. I regelverket för arbetskraftsinvandring sammanfaller dessa båda aspekter. Det ideologiska och politiska resultatet av detta kan ses som en form av socialkonservatism som kommit att kallas arbetarkonservatism. Genom att studera regeringen Kristerssons politik 2022-2026 kan man se hur arbetarkonservatism genom Sverigedemokraterna fått genomslag i politiken.

Rapportens huvudtes är att arbetarnas rörelse mot Sverigedemokraterna bäst förstås som resultatet av en kombination av ekonomiska och sociokulturella faktorer snarare än som reaktion på en enskild fråga. Rapporten bygger på statistik från SCB, VALU, AKU, Medlingsinstitutet och Migrationsverket samt på tidigare forskning om väljarbeteende, värderingsförändringar och arbetarklassens politiska orientering. Syftet är inte att fastställa kausala samband utan att diskutera tänkbara förklaringar till arbetarklassens förändrade partipreferenser.

Innehåll.

01	Arbetarna flyr arbetarrörelsen
02	Vad arbetarkonservatism är
03	Arbetskraftsinvandring, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna
04	Köpkraft, inflationskris och skatt på arbete
05	Den delade arbetsmarknaden
06	LO och Socialdemokraterna
07	Trygghet mellan jobb
08	Arbetaren vill vara svensk
09	Ingen vill bli ett samhällsprojekt
10	Slutsatser

01

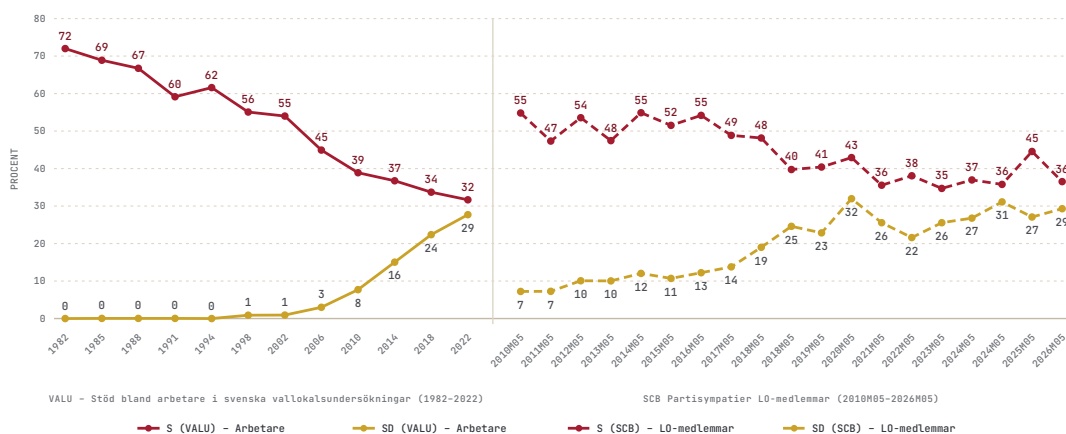
Arbetarna flyr arbetarrörelsen

Att arbetare har lämnat Socialdemokraterna under 2000-talet står bortom allt tvivel. Såväl SVT:s vallokalsundersökning som SCB:s partisympatiundersökning visar detta.² Det som kan noteras avseende undersökningarna är att trenden blir tydligare om man utgår ifrån ”arbetare” istället för ”LO-medlemmar”. Detta förefaller rimligt. Arbetare som undviker att rösta på Socialdemokraterna har sannolikt också lämnat LO-förbunden i högre utsträckning.

Redan innan Sverigedemokraterna kom in på den politiska scenen tappade Socialdemokraterna väljare bland arbetare. VALU tyder på att Socialdemokraterna tappat halva sitt stöd i gruppen under de senaste fyrtio åren. När Sverigedemokraterna under 2000-talet började växa tycks de ha blivit det parti som lockat flest arbetare. Det är möjligt att valet 2026 blir det första val då Sverigedemokraterna går om Socialdemokraterna i gruppen.

Frågan är alltså inte om det skett en förändring utan varför och om trenden kommer att fortsätta. I denna rapport föreslås svar på åtminstone den första frågan.

FIG. 01

Stöd bland arbetare/LO-medlemmar för Socialdemokraterna (S) och Sverigedemokraterna (SD). SCB Partisypatier LO-medlemmar (2010–2026) och VALU – Stöd bland arbetare i svenska vallokalsundersökningar (1982–2022).

VALU (1982–2022): Andel som röstat på parti i riksdagsval, bland väljare som uppger att de är arbetare. Källa: SVT Vallokalsundersökningar (VALU), sammanställningar av valforskare vid Göteborgs universitet. · SCB (2010M05–2026M05): Partisypatier bland LO-medlemmar (procent). Källa: SCB, Partisypatiundersökningar (ME0201). · M05 = maj (undersökning månad för månad).

Matthew Goodwin har argumenterat för att många arbetare i västvärlden upplever en tredubbel förlust:

- Ekonomisk marginalisering genom globalisering och ökad konkurrens
- Kulturell marginalisering genom snabb värderingsförändring
- Politisk marginalisering genom att etablerade partier uppfattas företräda andra grupper än de egna väljarna.

Arbetarkonservatismen kan förstås som ett politiskt svar på just denna kombination av ekonomisk, kulturell och politisk otrygghet.³ Denna ingång kommer att undersökas i följande kapitel.

02

Vad arbetarkonservatism är

Arbetarkonservatism är en syntes av två frågor som den svenska debatten ofta skiljer åt. Det handlar om omsorgen om löntagarens trygghet och försvaret av nationell sammanhållning. Den utgår från medborgaren snarare än från arbetsgivarens behov av billig arbetskraft eller från en internationalism som gör nationella intressen suspekta.

Arbetarkonservatism eller blue-collar conservatism är en politisk strömning där arbetarklassen stödjer konservativa idéer, ofta med betoning på lag och ordning, nationell identitet, traditionella värderingar, ekonomisk realism och kritik mot vissa delar av den moderna vänstern och liberalismen. Den skiljer sig från traditionell elit- eller liberalkonservatism genom sin populistiska karaktär och större acceptans av välfärdssystem.

2.1

Tre principer för konservativa arbetare

- Medborgaren först. Politikens uppgift är att tjäna den egna befolkningens intressen.
- Arbete ska löna sig. Skatt, trygghetssystem och lönebildning ska stärka den som arbetar.
- Sammanhållning är en förutsättning. En välfärdsstat kräver tillit, gemensamma normer och ett fungerande samhällskontrakt.

Dessa tre principer ska inte förstås som etablerade akademiska definitioner utan som en syntes av centrala idéer inom arbetarkonservativ och socialkonservativ tradition.

2.2

Den amerikanska arbetarkonservatismen

Modern blue-collar conservatism spåras ofta till efterkrigstiden i USA, särskilt 1960- och 1970-talen. En central referens är historikern Timothy J. Lombardos bok *Blue-Collar Conservatism: Frank Rizzo's Philadelphia and Populist Politics* (2018). Den beskriver hur vita arbetare med etnisk bakgrund (italienare, irländare, polacker m.fl.) i Philadelphia stödde polischefen och senare borgmästaren Frank Rizzo.

Dessa grupper hade tidigare stött New Deal-liberalismen (Demokraterna) med dess välfärdsprogram, fackföreningar och ekonomiska trygghet. Efter andra världskriget förändrades städerna snabbt genom urban kris, ökad brottslighet, rasupplopp och så kallad "white flight" till förorter.

Arbetarna kände sig hotade av snabba sociala förändringar, skolbussning för integration, ökande våld och vad de såg som en liberal elit som prioriterade minoriteter framför "vanliga" arbetare. De stödde law and order-politik och traditionella värderingar men var samtidigt positiva till en välfärdspolitik som var mer socialdemokratiskt

orienterad.

Detta bidrog till Richard Nixons "Southern Strategy" och "silent majority", George Wallace-rörelsen och kulminerade i Reagan Democrats på 1980-talet. Många fackligt organiserade arbetare i nordliga industristäder röstade på Ronald Reagan, lockade av patriotism, anti-kommunism, sociala värderingar och kritik mot "big government" som missgynnade dem. Reagan sågs inte som anti-New Deal utan som en som återställde ordning och stolthet.⁴

Ibland har den amerikanska arbetarkonservatismen i vänsterorienterade sammanhang dömts ut som en rasistisk backlash. Det är en grov förenkling som inte tar hänsyn till rörelsens komplexa blandning av amerikanska rasfrågor, klass, rum (stad vs. förort), kön och ekonomisk osäkerhet. Arbetarkonservatismen blev en variant av populistisk konservatism som nådde full kraft under Reagan-eran.

2.3

Europeiska och svenska paralleller

I Europa har arbetarklassen historiskt varit mer knuten till socialdemokratin, men konservativa inslag har funnits. Den svenska socialdemokratin hade under 1930-talet till sent 1960-tal tydligt konservativa drag. Man kan mena att det svenska socialdemokratiska partiet under Per Albin Hansson valde bort internationalismen för att istället utgå från den svenska nationalstatliga kontexten, vilket ger rörelsen drag av arbetarkonservatism.

Traditionell konservatism, från Edmund Burke och framåt, betonade organisk samhällsordning, auktoritet och motstånd mot revolutionär förändring. Detta är idéer som kunde tilltala arbetare som värnade lokala traditioner och stabilitet.

På 1930-talet fanns "working-class Conservatism" i brittiska industriområden. Denna verkade för anti-socialism och hade drag av nationalism. Under Margaret Thatchers regeringar lockades delar av arbetarklassen med egendomsägande och patriotism, trots fackfientlighet. Idag talar man om "Blue Collar Conservatism" inom Tory-partiet, med fokus på Brexit, immigration och kulturkonservatism.

Begreppet "arbetarkonservatism" är mindre etablerat som egen svensk term men liknande politiska värderingar kan ses i perioder inom Moderaterna och Centerpartiet. Från cirka 2010-talets början har Sverigedemokraterna blivit det politiska parti som kan göra anspråk på att vara arbetarkonservatismens partipolitiska hem i Sverige.

Arbetarrörelsen dominerade länge, men från 1990-talet och framåt har delar av LO-väljarna rört sig mot Sverigedemokraterna eller Moderaterna, drivet av invandring, trygghetsfrågor, kultur och motstånd mot ekonomisk globalisering. Detta liknar den amerikanska dynamiken och kan uttryckas som en känsla av att den traditionella vänstern glömt "vanliga svenskar" till förmån för internationella eller identitetspolitiska prioriteringar. Historiskt har svenska arbetare haft starka nationella och hembygdskänslor och i perioder har Socialdemokraterna varit skickliga på att utnyttja detta.

Fyra drivkrafter inom arbetarkonservatismen

- **Kulturella och sociala:** Motstånd mot snabba förändringar (immigration, värderingar, familj, kön).
- **Ekonomiska:** Stöd för välfärd och jobb men kritik mot regleringar, globalisering och "eliter" som flyttar industrier.
- **Politiska:** Lag och ordning, nationell suveränitet, skepticism mot kosmopolitisk liberalism.
- **Psykologiska/sociologiska:** System justification (försvar av det kända systemet), stolthet i manuellt arbete och reaktion på upplevd försummelse av arbetarklassen.

Arbetarkonservatismen varierar mellan länder och epoker. I USA är den starkt kopplad till 1960-talets urbana konflikter och Reagan, medan den i Europa ofta har äldre rötter i anti-socialism och nationell identitet men förstärkts av senare globalisering och migration.⁵ Den utmanar den gamla vänster-höger-skalan och fortsätter forma politiken idag, från Trump till europeiska högerpartier. Den påminner om att arbetarklassen aldrig varit enhetligt vänster.⁶ Lojalitet handlar ofta om kultur, trygghet och erkännande lika mycket som ekonomi.

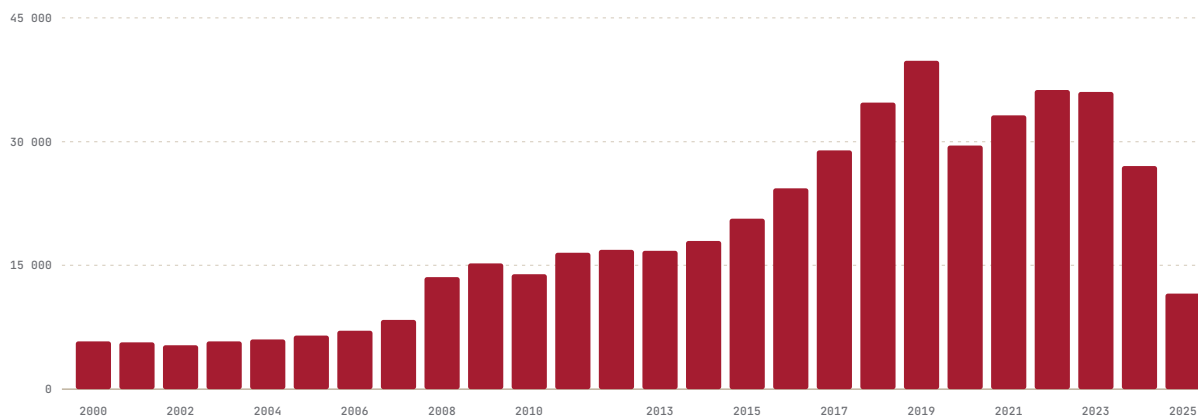
03

Arbetskraftsinvandring,
Socialdemokraterna och
Sverigedemokraterna

År 1972 stoppades arbetskraftsinvandringen från länder utanför Norden på LO:s initiativ och i samförstånd med Socialdemokraterna. Motivet var att skydda löneläget. År 2008 gick Sverige åt motsatt håll när arbetsmarknadsprövningen avskaffades och arbetsgivaren i praktiken fick avgöra behovet av rekrytering från tredjeland.⁷

Reformen 2008 drevs igenom av den så kallade Alliansen tillsammans med Miljöpartiet. Men denna rapport avgörande fråga gäller perioden efteråt. Socialdemokraterna hade regeringsmakten i åtta år utan att göra den stora omläggning som hade behövts. När lönekraven sedan skärptes skedde det under inflytande från Sverigedemokraterna 2022–2026.

FIG. 02

Beviljade arbetstillstånd i Sverige 2000–2025. Antal beviljade arbetstillstånd per år enligt Migrationsverkets statistik och äldre årsredovisningar.

Källa: Migrationsverkets statistik och äldre årsredovisningar.

Under ett antal år byggde det svenska systemet för arbetskraftsinvandring på principen att arbetsgivaren själv avgjorde behovet av rekrytering från länder utanför EU. Efter reformen 2008 avskaffades arbetsmarknadsprövningen och Sverige fick ett av världens mest liberala regelverk för arbetskraftsinvandring. Kritiker menade att systemet i praktiken möjliggjorde import av billig arbetskraft även i yrken där det redan fanns arbetslösa eller arbetssökande i Sverige.

Från ett arbetarkonservativt perspektiv uppstod därmed en konflikt mellan arbetsgivarens intresse av lägre kostnader och löntagarnas intresse av högre löner och starkare förhandlingsposition. Om arbetskraft kan rekryteras från andra sidan världen till lägre lönekostnad minskar trycket på investeringar, produktivitetsökningar och löneutveckling på den inhemska arbetsmarknaden.⁸

Under perioden 2014–2022 förvaltade Socialdemokraterna i huvudsak det system som införts 2008. Trots återkommande kritik från fackliga organisationer, forskare och delar av arbetarrörelsen genomfördes ingen större omläggning av regelverket.

Först efter regeringsskiftet 2022 inleddes en mer genomgripande förändring av systemet. I november 2023 infördes ett försörjningskrav motsvarande 80 procent av den svenska medianlönen för att beviljas arbetstillstånd. Med den dåvarande medianlönen innebar detta att arbetskraftsinvandrare normalt behövde erbjudas en lön på närmare 30 000 kronor i månaden. Syftet var att försvåra rekrytering till låglöneyrken och minska risken för lönedumpning och exploatering av utländsk arbetskraft.

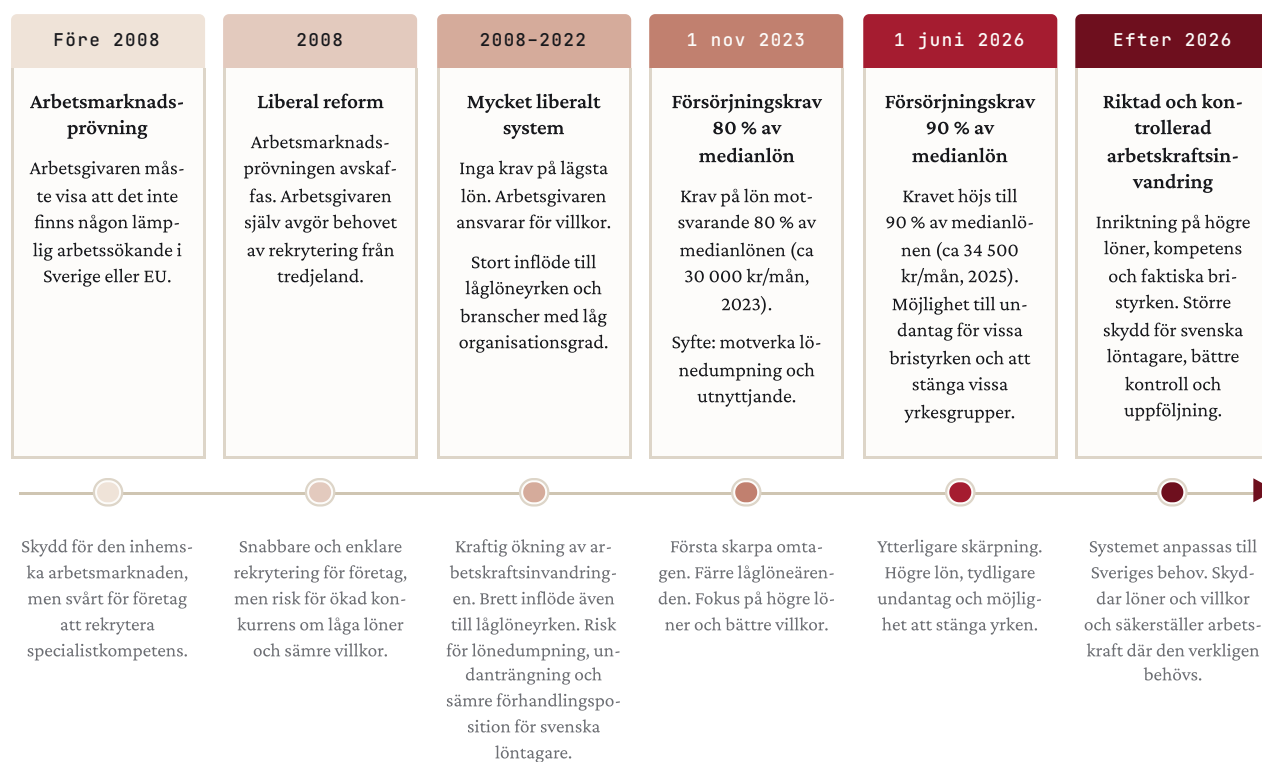
Nästa steg togs den 1 juni 2026 då huvudregeln höjdes ytterligare till 90 procent av medianlönen. Med SCB:s medianlön för 2025 på 38 300 kronor motsvarar detta omkring 34 470 kronor per månad. Samtidigt gavs regeringen möjlighet att besluta om undantag för vissa samhällsviktiga bristyrken samt att helt stänga vissa yrkesgrupper från den generella arbetskraftsinvandringen.

Förändringen innebär inte att Sverige har avskaffat arbetskraftsinvandringen. Tvärtom finns fortsatt stora möjligheter för företag att rekrytera kvalificerad personal, forskare, specialister och personer inom verkliga bristyrken. Däremot har den tidigare modellen, där arbetskraftsinvandring kunde användas för att fylla relativt lågavlönade tjänster med personal från tredjeland, begränsats betydligt.

Ur ett arbetarkonservativt perspektiv handlar detta ytterst om vilken funktion arbetskraftsinvandringen ska ha. Syftet bör vara att tillföra kompetens som saknas i Sverige, inte att skapa konkurrens om lönerna för dem som redan befinner sig på arbetsmarknaden.⁹ Arbetskraftsinvandring ska komplettera den svenska arbetskraften, inte konkurrera ut den.

Det är också här som Sverigedemokraternas roll blir tydlig. De mest omfattande förändringarna av arbetskraftsinvandringen sedan reformen 2008 genomfördes först efter att partiet fått ett avgörande inflytande över migrationspolitiken genom Tidösamarbetet. Oavsett hur man värderar förändringarna politiskt är det svårt att bortse från slutsatsen att det var först när Sverigedemokraterna blev en maktfaktor som den svenska modellen för arbetskraftsinvandring började anpassas till löntagarnas snarare än arbetsgivarnas intressen.

FIG. 03

Omläggningen av reglerna för arbetskraftsinvandring 2008–2026.

04

Köpkraft, inflationskris och skatt på arbete

Inflationskrisen 2022 och 2023 innebar det största fallet i svenska löntagares köpkraft sedan 1990-talskrisen.¹⁰ Höga energipriser, stigande räntor och snabbt ökande matpriser urholkade värdet av löneökningarna. För många arbetare spelade det mindre roll att lönen på pappret ökade när kostnaden för bolån, drivmedel och livsmedel steg ännu snabbare.

Inflationen var i hög grad internationell och drevs av störningar i världshandeln, energikrisen efter Rysslands invasion av Ukraina och en expansiv ekonomisk politik i stora delar av västvärlden under pandemin.¹¹ Penningpolitiken och räntebesluten låg dessutom hos Riksbanken snarare än hos regeringen. Samtidigt betyder det inte att den ekonomiska politiken saknar betydelse för löntagarnas vardag.

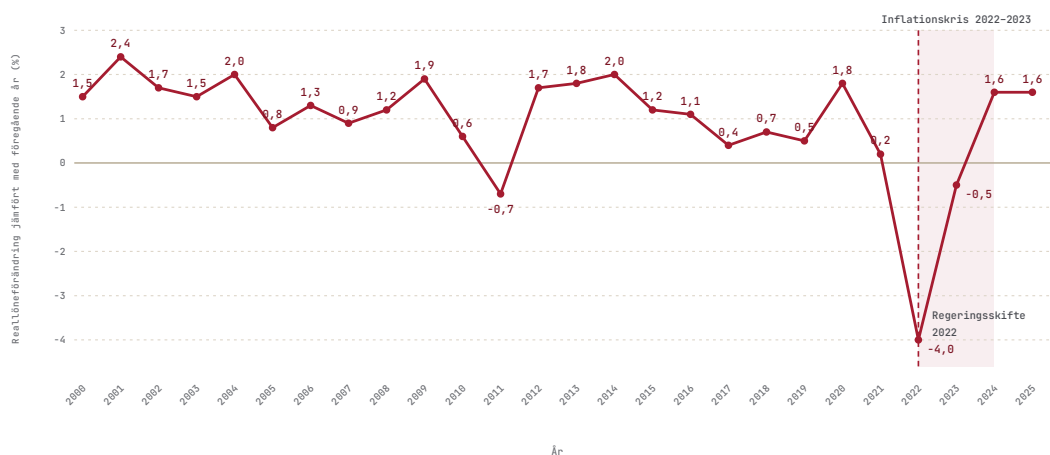
4.1

Reallönerna vänder uppåt

Den regering som tillträdde hösten 2022 valde en linje som betonade ekonomisk stabilitet, återhållsamhet i de offentliga finanserna och åtgärder för att stärka arbetslinjen och köpkraften. Sverige gick in i inflationskrisen med en av Europas lägsta offentliga skulder och kunde därför möta den ekonomiska nedgången utan att skapa osäkerhet kring de offentliga finansernas hållbarhet.¹² För arbetare är detta inte en abstrakt nationalekonomisk fråga utan en fråga om trygghet för jobb, investeringar och framtida välfärd.

När inflationen sedan började falla tillbaka under 2024 och 2025 kunde löneökningarna åter överstiga prisökningarna.¹³ Resultatet blev de första tydliga reallöneökningarna på flera år. För första gången sedan inflationskrisen började ökade åter den faktiska köpkraften hos svenska löntagare. Det historiska tappet är ännu inte fullt återhämtat, men utvecklingen har vänt.

FIG. 04

Svensk reallöneutveckling 2000–2025.

Källa: Medlingsinstitutet (Löneutvecklingen i Sverige) och Statistiska centralbyrån (KPI/KPIF). Reallöneförändringen avser förändring i löntagarnas köpkraft jämfört med föregående år.

Sänkt skatt för löntagare

Regeringen har samtidigt genomfört skattesänkningar riktade mot arbete och pension samt bedrivit en politik som syftat till att hålla nere kostnader för energi och transporter. Tillsammans med fallande inflation har detta inneburit att allt fler hushåll åter fått större ekonomiskt utrymme efter flera år av försämringar.¹⁴

För arbetarkonservatismen är detta en central fråga. Arbetare bedömer sällan ekonomisk politik utifrån BNP-tillväxt eller internationella jämförelsetal. De bedömer den utifrån om lönen räcker till mat, boende, bilen till jobbet och barnens fritidsaktiviteter. Politikens legitimitet avgörs i plånboken och vid köksbordet.

Den viktigaste skiljelinjen är därför inte mellan stat och marknad utan mellan en politik som stärker värdet av arbete och en politik som accepterar att löntagarnas köpkraft urholkas. Reallöneökningar, stabila offentliga finanser och en arbetsmarknad där löner inte pressas ned av billig arbetskraft utgör tillsammans grunden för en ekonomisk politik som sätter arbetaren först.

För löntagaren avgörs köpkraften inte enbart av löneutvecklingen utan också av hur stor del av lönen som faktiskt blir kvar efter skatt.¹⁵ Under perioden 2022–2026 har regeringen successivt genomfört skattesänkningar på arbete med särskilt fokus på låga och medelhöga inkomster genom förstärkningar av jobbskatteavdraget och andra riktade lättnader för förvärvsinkomster. En löntagare med medianinkomst beräknas få cirka 4 500–6 000 kronor lägre skatt 2026 jämfört med 2022.

Den största förstärkningen genomfördes inför 2026 då jobbskatteavdraget byggdes ut med över 17 miljarder kronor. Reformen riktades i första hand mot heltidsarbetande med vanliga löner och innebar att stora grupper av löntagare fick flera hundra kronor mer kvar i plånboken varje månad. För en heltidsarbetande med en lön omkring medianen motsvarade förändringen ungefär 385 kronor lägre skatt per månad jämfört med året före.

Den arbetarkonservativa utgångspunkten är att arbete ska löna sig bättre än bidragsförsörjning och att den som går upp tidigt, arbetar och bidrar till samhället också ska få behålla en större del av inkomsten. Skattesänkningar på arbete handlar därför inte enbart om ekonomisk effektivitet utan också om rättvisa och erkännande av löntagarens insats.

För många industriarbetare, byggnadsarbetare, undersköterskor, chaufförer och andra grupper med vanliga inkomster innebär några hundralappar mer i månaden en konkret skillnad i vardagen. Det kan vara skillnaden mellan att klara räntan på bolånet, att kunna fortsätta använda bilen till arbetet eller att få större ekonomiskt utrymme för barnens aktiviteter och sparande.

Drivmedelspriser

För stora delar av arbetarklassen är bilen inte en livsstilsfråga utan en nödvändighet. Industriarbetare, byggnadsarbetare, undersköterskor, elektriker och chaufförer är ofta beroende av bilen för att kunna ta sig till arbetet, särskilt utanför storstäderna där kollektivtrafiken är begränsad eller saknas helt.

Under våren 2022 steg priset på diesel till över 28 kronor per liter och bensinpriset närmade sig samtidigt 25 kronor per liter. De höga energipriserna slog särskilt hårt mot hushåll med långa pendlingsavstånd och stora transportbehov.

Under mandatperioden 2022–2026 genomfördes flera förändringar som syftade till att sänka drivmedelskostnaderna. Den viktigaste åtgärden var den kraftigt sänkta reduktionsplikten, vilket minskade inblandningen av dyra biodrivmedel och pressade tillbaka priset på bensin och diesel. Under 2026 sänktes dessutom energi- och koldioxidskatterna tillfälligt till nivåer nära eller under EU:s miniminivåer. Sammantaget innebär detta skattelättnader på mellan cirka 1 och 3 kronor per liter beroende på period och drivmedel.

För en arbetspendlare som kör 2 000 mil per år med en förbrukning på 0,7 liter per mil motsvarar en prissänkning på 2 kronor per liter ungefär 2 800 kronor lägre drivmedelskostnader per år. Vid en prisskillnad på 3 kronor per liter ökar effekten till omkring 4 200 kronor per år.

Ur ett arbetarkonservativt perspektiv handlar detta ytterst om att arbete inte ska beskattas genom geografiska förutsättningar. Den som bor på landsbygden eller i mindre städer ska inte straffas ekonomiskt för att bilen är en förutsättning för att kunna arbeta och försörja sin familj.

Moms på livsmedel

Livsmedel utgör en större andel av konsumtionen för hushåll med låga och medelhöga inkomster än för höginkomsttagare. När matpriserna steg med omkring 25 procent mellan början av 2022 och slutet av 2024 drabbades därför arbetarfamiljer särskilt hårt. För många barnfamiljer motsvarade detta flera tusen kronor i ökade årliga kostnader.

Den svenska momsen på livsmedel uppgår till 12 procent. Av ett matinköp på 10 000 kronor utgör ungefär 1 070 kronor moms. För ett hushåll som lägger 120 000 kronor om året på livsmedel motsvarar livsmedelsmomsen ungefär 12 900 kronor per år.

En sänkning av livsmedelsmomsen från 12 till 6 procent skulle minska kostnaden för ett sådant hushåll med omkring 6 400 kronor per år, motsvarande drygt 500 kronor per månad. Ett fullständigt avskaffande av livsmedelsmomsen skulle innebära en lättnad på nästan 13 000 kronor per år för samma hushåll.

Ur ett arbetarkonservativt perspektiv framstår det som rimligt att staten inte automatiskt ska öka sina momsintäkter när inflationen driver upp priserna på nödvändiga varor. När hushållens kostnader för mat stiger kraftigt stärks argumenten för att använda skattesystemet för att skydda löntagarnas köpkraft.

4.5

Sammantagen effekt

För ett arbetarhushåll med två heltidsarbetande vuxna med inkomster kring medianlönen kan den samlade effekten av skattesänkningar på arbete, lägre drivmedelskostnader och återhämtade reallöner uppgå till betydande belopp.

Två heltidsarbetande med medianinkomster fick genom förstärkningar av jobbskatteavdraget ungefär 9 000–12 000 kronor lägre skatt per år tillsammans. Om hushållet samtidigt är beroende av bilen för arbetspendling kan lägre drivmedelskostnader innebära ytterligare 3 000–5 000 kronor i förbättrad ekonomi per år. Om dessutom livsmedelsmomsen skulle sänkas från 12 till 6 procent skulle ett normalt barnhushåll kunna få ytterligare omkring 6 000 kronor i ökat ekonomiskt utrymme.

Den sammanlagda effekten närmar sig därmed 20 000 kronor om året för ett vanligt arbetarhushåll och skulle i vissa fall kunna bli ännu större. För många familjer motsvarar detta en hel semesterresa, ett års fritidsaktiviteter för barnen eller möjligheten att åter börja spara efter inflationskrisens år.

Det illustrerar också en central skiljelinje inom arbetarkonservatismen. Målet är inte främst att öka beroendet av bidrag och transfereringar utan att stärka den disponibla inkomsten för dem som arbetar, betalar skatt och bär upp välfärdsstaten. Köpkraft byggs långsiktigt genom arbete, lägre skatter och lägre levnadskostnader snarare än genom tillfälliga kompensationer och stödåtgärder.

FIG. 05

ÅTGÄRD	TYPISK EFFEKT FÖR ETT ARBETARHUSHÅLL MED TVÅ HELTIDSARBETANDE OCH TVÅ BARN	PERIOD
1. Förstärkt jobbskatteavdrag och sänkt skatt på arbete Höjt grundavdrag, sänkt skatt i brytpunkten och lägre marginalskatt.	+9 000 – 12 000 kr Mer kvar av lönen efter skatt.	per år
2. Lägre drivmedelskostnader Sänkt reduktionsplikt och sänkta energi- och koldioxidskatter.	+3 000 – 5 000 kr Beräknat vid 2 000 mil/år och 0,7 l/mil. Motsvarar 2–3 kr lägre pris per liter i genomsnitt.	per år
3. Livsmedelsmoms (exempel) Effekt av en sänkning från 12 % till 6 % på livsmedel.	+6 000 – 6 500 kr Årsinköp av livsmedel ca 120 000 kr.	per år
4. Återvändande reallöneökningar Efter inflationskrisen 2022–2023. Genomsnittlig effekt 2024–2026.	+10 000 – 20 000 kr Ökad köpkraft när priserna stiger långsammare än lönerna och lönerna ökar i reala termer.	per år
5. Lägre räntor jämfört med toppen 2023–2024 Exempel: bolån på 3 miljoner kronor.	+20 000 – 40 000 kr Räntekostnaden lägre med ca 1,5–2,5 procentenheter.	per år
SAMMANLAGD EKONOMISK EFFEKT givet att allt ovan inte kan gälla samtidigt		
cirka 22 000 – 37 000 kr per år		

Sammantagen effekt för ett typiskt arbetarhushåll 2022–2026. Exempel: två heltidsarbetande vuxna med medianlön och två barn.

Beloppen är avrundade och avser 2026 års prisnivå. Källor: Finansdepartementet (skatteunderlag), Energimyndigheten, SCB (KPI och reallöner), Riksbanken, remissmaterial och offentliga propositioner 2022–2026.

05

Den delade arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden präglas av en tudelning. Skillnaden går inte i första hand mellan män och kvinnor, mellan unga och gamla eller mellan olika regioner, utan mellan inrikes och utrikes födda.

Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar uppgick arbetslösheten bland inrikes födda till 6,2 procent under 2025. Bland utrikes födda var motsvarande siffra 16,4 procent. Arbetslösheten var därmed nästan tre gånger så hög bland utrikes födda som bland inrikes födda. Skillnaden motsvarar över tio procentenheter och innebär att födelseland är en av de starkaste faktorerna för att förutsäga risken för arbetslöshet i Sverige. Detta är inte en tillfällig konjunkturrell variation utan ett strukturellt mönster som präglat svensk arbetsmarknad under lång tid.

Utvecklingen över tid visar samtidigt en mer komplicerad bild än vad som ofta framställs i den politiska debatten. Under början av 2000-talet låg arbetslösheten bland utrikes födda ofta mellan 15 och 20 procent medan motsvarande nivå för inrikes födda normalt låg mellan 4 och 8 procent. Gapet mellan grupperna har alltså funnits under flera decennier och har överlevt både hög- och lågkonjunkturer, regeringsskiftet och omfattande reformer av arbetsmarknadspolitiken.

Samtidigt har sysselsättningen bland utrikes födda förbättrats betydligt över längre tid. Fler utrikes födda arbetar idag än för tio eller femton år sedan och sysselsättningsgraden har stigit kraftigt sedan pandemin. Under 2025 uppgick sysselsättningsgraden bland utrikes födda till omkring 74 procent jämfört med cirka 84 procent bland inrikes födda. Skillnaden är fortfarande stor men mindre än tidigare. Integrationen fungerar alltså för många människor, men inte tillräckligt snabbt och inte för alla grupper.

Särskilt tydliga blir problemen bland grupper med kort utbildning och svaga kunskaper i svenska språket. Arbetslösheten är betydligt högre bland utomeuropeiskt födda än bland personer födda i Europa eller Nordamerika, och skillnaderna är särskilt stora bland kvinnor som invandrat genom familjeanknytning. Många av de personer som står längst från arbetsmarknaden saknar fullständig gymnasieutbildning eller har utbildningar som är svåra att validera i Sverige.

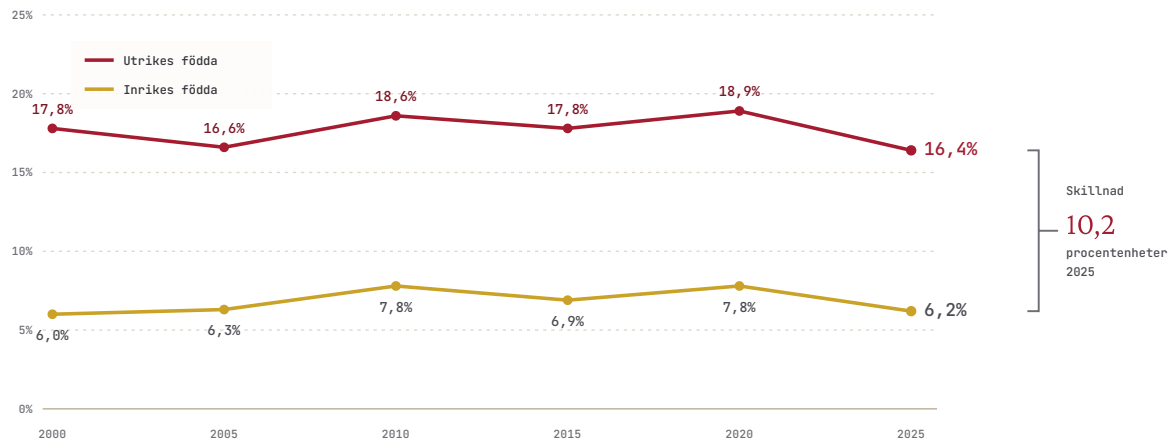
Ur ett arbetarkonservativt perspektiv innebär detta ett dubbelt problem. För den som står utanför arbetsmarknaden innebär arbetslösheten ett personligt och ekonomiskt utanförskap. För dem som redan arbetar riskerar samtidigt ett stort arbetsutbud i låglöneyrken att pressa löner och försämma förhandlingspositionen i delar av ekonomin där marginalerna redan är små.

Det innebär inte att invandring i sig skapar arbetslöshet eller att utrikes födda saknar vilja att arbeta. Tvärtom visar statistiken att arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda är högt och i vissa grupper nästan lika högt som bland inrikes födda. Problemet är istället att vägen in på arbetsmarknaden ofta blir lång, särskilt för personer med kort utbildning eller svaga språkkunskaper.

Ett samhälle där en stor del av den utrikes födda befolkningen permanent har dubbelt eller tredubbelt så hög arbetslöshet som majoritetsbefolkningen riskerar att utveckla parallella samhällen, svagare sammanhållning och ökade offentliga kostnader. Ett samhälle där fler människor arbetar, försörjer sig själva och blir en del av den gemensamma arbetsmarknaden stärker däremot både välfärdsstaten och den sociala tilliten.

Den delade arbetsmarknaden är därför inte bara en arbetsmarknadsfråga utan en fråga om samhällskontraktets framtid.

FIG. 06

Arbetslöshet efter födelseland 2000–2025. Procent av arbetskraften, 15–74 år.

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU), 15–74 år. Arbetslöshet avser % av arbetskraften.

06

LO och Socialdemokraterna

Under större delen av 1900-talet var banden mellan LO och Socialdemokraterna en självklar del av svensk politik. Fackföreningsrörelsen och partiet växte fram tillsammans och byggde gemensamt det svenska välfärdssamhället. För många arbetare var medlemskap i facket och stöd till Socialdemokraterna två sidor av samma mynt. Arbetsplatsen, fackklubben och partiet utgjorde delar av samma rörelse.

Sverige ser emellertid annorlunda ut idag. LO-medlemmar röstar inte längre enhetligt på Socialdemokraterna. Tvärtom visar både vallokalsundersökningar och opinionsmätningar att stora grupper av arbetare idag väljer andra partier, inte minst Sverigedemokraterna. Inom flera arbetargrupper är Socialdemokraterna inte längre det största partiet. Trots detta består de organisatoriska och ekonomiska banden mellan LO och Socialdemokraterna i stor utsträckning.

LO och flera av dess medlemsförbund bidrar ekonomiskt till den socialdemokratiska rörelsen genom direkta bidrag, utbildningsverksamhet och stöd till organisationer och verksamheter som står partiet nära. Därutöver finansieras olika opinionsbildande verksamheter, tankesmedjor och kampanjer med medel som ytterst kommer från medlemsavgifter. För den medlem som själv röstar på Socialdemokraterna kan detta uppfattas som naturligt. För den medlem som röstar på ett annat parti innebär det däremot att en del av medlemsavgiften används för att stödja politiska projekt som man själv motsätter sig.

Detta skapar en ovanlig situation i svensk demokrati. En industriarbetare som röstar på Sverigedemokraterna, Moderaterna eller något annat parti kan samtidigt bidra ekonomiskt till att finansiera valkampanjer, opinionsbildning och politiska verksamheter som syftar till att motarbeta det egna politiska ställningstagandet. Många upplever därför att det finns en spänning mellan fackets uppgift att företräda alla medlemmars arbetsvillkor och dess historiska roll som en del av den socialdemokratiska rörelsen.

Samtidigt är valet att lämna facket inte heller oproblematiskt. Den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger i hög grad på kollektivavtal och hög organisationsgrad. Medlemskapet ger tillgång till juridiskt stöd, inkomstförsäkringar, hjälp vid tvister och ett starkare skydd på arbetsmarknaden. För många arbetare innebär ett utträde därför att man riskerar att stå svagare vid konflikter med arbetsgivaren eller vid arbetslöshet och omställning.

Resultatet blir att många arbetare upplever att de ställs inför ett svårt val. Antingen stannar man kvar i en organisation som delvis använder medlemsavgifter till politiska syften man inte delar, eller så avstår man från den trygghet och de rättigheter som fackligt medlemskap erbjuder. Frågan om fackets politiska oberoende har därför blivit alltmer central i takt med att arbetarklassens partisympatier blivit mer splittrade.

Den utvecklingen speglar också en större förändring i svensk politik. LO representerar idag en medlemskår som är betydligt mer politiskt mångfacetterad än tidigare. Om fackföreningsrörelsen även framöver ska uppfattas som hela arbetarkollektivets organisation kan kraven på ökad politisk neutralitet och större respekt för medlemmar-
nas skilda politiska uppfattningar komma att växa sig starkare under de kommande åren.

Översiktligt schema LO-Socialdemokraterna

PERIOD	DIREKTA PARTIBIDRAG TILL S	FACKENS EGNA VALKAMPANJER	FACKLIG-POLITISK SAMVERKAN	KOMMENTAR
1950-1980- talet	Mycket omfattande	Begränsade separata kampanjer eftersom LO och S i praktiken uppträdde som delar av samma rörelse	Mycket omfattande	Fack och parti fungerade i hög grad som en gemensam organisation.
1990-talet	Fortsatt betydande	Ökar successivt	Mycket omfattande	LO börjar i högre grad bedriva egna kampanjer parallellt med partiet.
2000-2010	Flera miljoner kronor årligen från LO-förbund enligt sexkronorsregeln	Omfattande medlemskommunikation inför val	Omfattande utbildnings- och organisationssamarbete	Tolv av tretton LO-förbund gav ännu ekonomiskt stöd till Socialdemokraterna omkring 2010.
2014 års val	Direkta bidrag minskar	LO genomför egna kampanjer om jobb, välfärd och arbetsmarknad	Fortsatt omfattande	Kampanjerna riktas ofta mot borgerliga reformer snarare än uttryckligt stöd till ett parti.
2018 års val	Ytterligare minskning	LO genomför stora kampanjer riktade mot SD:s arbetsmarknadspolitik	Fortsatt omfattande	Gränsen mellan opinionsbildning och partistöd blir mer omdiskuterad.
2022 års val	Cirka 6 miljoner kronor i direkta bidrag	LO avsätter omkring 50 miljoner kronor till kommunikation, medlemsmobilisering och utbildning inför valet	Fortsatt omfattande	Endast ett fåtal LO-förbund ger fortfarande direkta partibidrag men den organisatoriska samverkan består.
2026	Cirka 6 miljoner kronor centralt och från några få förbund	Fortsatta egna kampanjer kring arbetsmarknad, pensioner och välfärd	Fortsatt omfattande men mer ifrågasatt	LO:s medlemskår är idag politiskt betydligt mer splittrad än tidigare.

07

Trygghet mellan jobb

Under mandatperioden 2022–2026 genomfördes den största reformen av arbetslöshetsförsäkringen på flera decennier. Den traditionella modellen, där rätten till ersättning huvudsakligen baserades på arbetad tid, ersattes av en inkomstbaserad försäkring där tidigare inkomster blev avgörande för både rätten till ersättning och ersättningsens storlek. Syftet var att anpassa systemet till en arbetsmarknad där visstidsanställningar, deltidsarbete och varierande anställningsformer blivit allt vanligare.

Reformen innebar samtidigt en tydligare betoning av arbetslinjen. Ersättningen trappas ned successivt ju längre arbetslösheten varar, med målsättningen att stärka drivkrafterna att återgå i arbete. Arbetslöshetsförsäkringen ska i högre grad fungera som en omställningsförsäkring snarare än en långvarig försörjningskälla. Regeringen argumenterade för att det tidigare systemet riskerade att bli passiviserande och att Sverige behövde starkare incitament för arbete och egen försörjning.

För många löntagare innebar reformen en modernisering och förenkling. Inkomstuppgifter hämtas direkt från Skatteverket, administrationen minskar och fler grupper med oregelbundna inkomster kan omfattas av försäkringen. Beräkningar inför reformen pekade också på att fler personer skulle kunna kvalificera sig för ersättning än under det tidigare regelverket.

Samtidigt väckte förändringarna kritik från delar av fackföreningsrörelsen och oppositionen. Kritiken riktades främst mot den snabbare nedtrappningen av ersättningen och risken att långtidsarbetslösa skulle få en svagare ekonomisk trygghet under längre perioder utan arbete. Förespråkarna menade däremot att en generös men tidsbegränsad försäkring bättre kombinerar trygghet med drivkrafter för arbete och omställning.

Reformen illustrerar därmed en större förändring av svensk arbetsmarknadspolitik under 2020-talet. Tyngdpunkten har gradvis flyttats från passiva ersättningssystem till en politik som i högre grad betonar arbete, omställning och ekonomiska incitament för att återvända till arbetsmarknaden så snabbt som möjligt.

08

Arbetaren vill vara svensk

Under stora delar av 1900-talet betraktades klass som den viktigaste politiska skiljelinjen i Sverige. Arbetaren antogs i första hand rösta utifrån ekonomiska intressen och relationen mellan arbete och kapital. Mycket talar emellertid för att denna beskrivning blivit allt mindre träffsäker under 2000-talet.

Människor är inte enbart löntagare eller skattebetalare. De är också föräldrar, grannar, fotbollsföräldrar, medlemmar i föreningar och medborgare i ett nationellt samhälle.¹⁶ Arbetaren är inte bara arbetare. Arbetaren är också svensk.¹⁷

Det är sannolikt här som en viktig del av förklaringen till Sverigedemokraternas framgångar bland arbetare återfinns. Den ekonomiska dimensionen är betydelsefull men otillräcklig. Frågor om migration, trygghet, nationell identitet, brottslighet och kulturell sammanhållning har fått allt större betydelse för väljarna under de senaste två decennierna.

Detta innebär inte att arbetare har slutat bry sig om löner, arbetsvillkor eller välfärd. Snarare tycks många arbetare uppleva att de ekonomiska och kulturella frågorna hänger samman. Om arbetsmarknaden präglas av hög invandring till låglöneyrken riskerar konkurrensen om arbetstillfällen att öka. Om integrationen fungerar dåligt uppstår samtidigt segregation, högre offentliga kostnader och växande parallella samhällen. För många väljare framstår därför invandringsfrågan inte som en identitetsfråga vid sidan av ekonomin utan som en del av ekonomin.

Den svenska arbetarklassen har dessutom historiskt varit betydligt mer nationellt orienterad än vad som ibland framställs i dagens politiska debatt. Folkhemmet byggde inte enbart på omfördelning utan också på föreställningen om ett gemensamt nationellt projekt där medborgarna delade språk, normer, institutioner och ett ömsesidigt ansvar för varandra.

När arbetare idag uttrycker oro över segregation, kriminalitet eller bristande integration handlar det därför ofta mindre om motstånd mot förändring i sig och mer om en upplevelse av att samhällskontraktet försvagas.

Den amerikanske statsvetaren och filosofen Francis Fukuyama har beskrivit detta som en fråga om *recognition politics* eller erkännandets politik. Människor efterfrågar inte enbart materiella resurser utan också socialt erkännande, värdighet och respekt för den egna livserfarenheten och identiteten. När stora grupper upplever att deras erfarenheter, värderingar eller oro systematiskt förminskas riskerar detta att skapa politisk alienation och misstro mot etablerade institutioner.¹⁸

För många arbetare har konflikten därför inte enbart handlat om löner och skatter utan också om känslan av att den egna livsvärlden, den egna kulturen och de egna erfarenheterna inte längre representeras av de traditionella arbetarpartierna. Arbetarkonservatismen kan delvis förstås som ett politiskt svar på denna efterfrågan på erkännande och representation snarare än enbart som ett uttryck för ekonomiskt egenintresse.¹⁹

Det är ingen slump att frågor om lag och ordning blivit allt viktigare bland arbetare under samma period som Sverigedemokraterna vuxit. Brottslighet och otrygghet drabbar sällan de mest välbeställda områdena först och hårdast.

Samtidigt finns också en dimension av erkännande och respekt. Många arbetare har upplevt att deras oro för samhällsutvecklingen inte tagits på allvar utan istället avfärdats som okunskap eller intolerans.

Liknande utvecklingar har kunnat observeras i stora delar av västvärlden.²⁰ Amerikanska Reagan Democrats, brittiska arbetare bakom Brexit och franska industriarbetare som gått till Nationell samling har alla kombinerat ekonomiska krav med önskemål om nationell sammanhållning, kulturell kontinuitet och starkare gränser.²¹

Arbetarkonservatismen bör därför inte förstås som ett avsteg från arbetarnas intressen utan som ett försök att förena ekonomisk trygghet med social sammanhållning.

09

Ingen vill bli ett samhällsprojekt

Den amerikanska arbetarkonservatismen uppstod inte enbart som en reaktion mot skatter, kriminalitet eller ekonomiska förändringar. En central konflikt handlade om något mer grundläggande. Vem som har rätt att bestämma över människors vardag, bostadsområden, skolor och lokalsamhällen.

Under 1960- och 1970-talen genomfördes i stora delar av USA omfattande integrationsprojekt där barn transporterades mellan stadsdelar för att skapa etniskt och socialt blandade skolor. Den så kallade bussningspolitiken motiverades av ambitionen att minska segregationen och skapa större jämlikhet mellan olika grupper i samhället. För många av de arbetarfamiljer som berördes uppfattades reformerna emellertid inte som ett erbjudande utan som ett tvång. Föräldrar som hade valt bostadsområde utifrån arbete, släktband och närhet till skolan upplevde att staten tog över beslut som tidigare tillhört familjen och det lokala samhället.²²

Det är viktigt att förstå att motståndet inte enbart handlade om rasrelationer, även om dessa naturligtvis spelade en stor roll i USA:s historia. Minst lika betydelsefull var upplevelsen av att vanliga människor reducerades till verktyg i ett socialt experiment utformat av politiker, domare, akademiker och administratörer långt från deras egen vardag. Arbetare upplevde att deras bostadsområden, skolor och familjeliv blivit objekt för samhällsplanering snarare än subjekt med rätt att forma sina egna liv.²³

Den amerikanske historikern Timothy Lombardo beskriver hur denna erfarenhet kom att spela en avgörande roll för framväxten av den arbetarkonservatism som senare gav upphov till Reagan Democrats och den bredare populistiska högern i USA. Konflikten handlade ytterst om värdighet, kontroll och erkännande snarare än enbart om ekonomiska intressen.²⁴

Liknande mekanismer kan delvis urskiljas i dagens svenska debatt om integration och segregation. Inför valet 2026 har frågan om så kallad tvångsblandning blivit en av de mest polariserande konflikterna i svensk politik. Förslag om social kvotering, styrning av skolplaceringar, det fria skolvalet, omfördelning av bostadsområden och politiskt motiverad befolkningsomflyttning har av många väljare uppfattats som uttryck för samma grundläggande idé. Att medborgarnas vardag ska kunna organiseras ovanifrån för att uppnå politiskt definierade samhällsmål.

För många arbetare väcker detta motstånd som inte i första hand handlar om invandring eller etnicitet utan om autonomi och självbestämmande. Människor accepterar normalt att staten bygger vägar, finansierar sjukvård och upprätthåller lag och ordning. Betydligt mer kontroversiellt blir det när staten uppfattas vilja avgöra var människor ska bo, vilka skolor deras barn ska gå i eller vilka sociala miljöer de bör leva i för att uppnå politiskt önskvärda resultat.

Denna konflikt ligger nära det som Francis Fukuyama beskriver som erkännandets politik. Människor vill inte bara ha materiell trygghet utan också respekt för sina erfarenheter, sina lokalsamhällen och sina livsval. När politiken signalerar att människors preferenser är ett problem som måste korrigeras snarare än något som förtjänar respekt uppstår lätt politisk alienation och misstro mot institutionerna.²⁵

Matthew Goodwin har på liknande sätt argumenterat för att många arbetare i västvärlden upplever att de styrande eliterna inte längre representerar deras intressen eller livserfarenheter. Konflikten handlar därför inte enbart om höger och vänster utan om relationen mellan styrande och styrda, mellan dem som formulerar samhällsprojekten och dem som förväntas leva i dem.²⁶

Det är mot denna bakgrund som den arbetarkonservativa reaktionen mot tvångsblandning och social ingenjörskonst bör förstås. Arbetarkonservatismen är inte bara ett försvar av nationell identitet eller ekonomiska intressen utan också ett försvar av människors rätt att själva forma sina liv och sina gemenskaper.

Den gamla arbetarrörelsen byggde stora delar av sin legitimitet på att försvara vanliga människors värdighet mot ekonomiska och politiska maktstrukturer. När arbetare idag upplever att deras egna preferenser och livsmiljöer blivit föremål för politisk styrning söker de sig istället till partier som lovar att begränsa politikens ambitioner att omforma samhället ovanifrån.

I denna mening finns en tydlig historisk parallell mellan den amerikanska arbetarklassens reaktion mot skolbussning under 1970-talet och delar av den svenska debatten om tvångsblandning femtio år senare. I båda fallen handlar konflikten ytterst om samma fråga: om människor är medborgare med rätt att forma sina egna liv eller komponenter i ett samhällsprojekt konstruerat av politiska eliter.

10

Slutsatser

S yftet med denna rapport är att besvara frågan om varför arbetarna börjat lämna arbetarrörelsen.

Rapportens utgångspunkt har varit att utvecklingen inte kan förklaras av en enskild fråga eller en tillfällig opinionssvängning. Arbetarnas rörelse mot Sverigedemokraterna framstår istället som resultatet av flera parallella förändringar på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

På det ekonomiska området har många arbetare upplevt att deras löner, köpkraft och ställning på arbetsmarknaden hamnat i konflikt med en politik som i högre grad prioriterat arbetsgivarnas behov av billig arbetskraft, globaliseringens krav och en snabbt växande arbetskraftsinvandring. Frågan om arbetskraftsinvandringen illustrerar denna utveckling tydligt. Det som under större delen av efterkrigstiden betraktades som en självklar del av arbetarrörelsens politik – att skydda löntagarnas förhandlingsposition och lönenivåer – kom gradvis att ersättas av andra prioriteringar.

Samtidigt hävdas i rapporten att de ekonomiska förklaringarna inte räcker för att förstå utvecklingen. Arbetare röstar inte enbart som löntagare utan också som medborgare, föräldrar och medlemmar av ett nationellt samhälle. Frågor om trygghet, kriminalitet, integration, kulturell sammanhållning och nationell identitet har därför blivit allt viktigare. Många arbetare upplever att det samhälle som byggde folkhemmet förändrats snabbare än den politiska och institutionella förmågan att upprätthålla sammanhållning och tillit.

Rapportens centrala slutsats är därför att arbetarkonservatismen inte utgör ett avsteg från arbetarnas materiella intressen utan snarare en ny syntes mellan ekonomisk och kulturell trygghet. Den förenar kravet på ordning på arbetsmarknaden med kravet på ordning i samhället. Den kombinerar stöd för välfärdsstaten med en starkare betoning av medborgarskap, nationell gemenskap och social sammanhållning.

Det innebär också att den traditionella vänster–höger-skalan blivit mindre användbar för att förstå stora delar av dagens arbetarklass. Konflikten handlar i allt mindre utsträckning om stat mot marknad och i allt större utsträckning om globalism mot nationell sammanhållning, om internationella intressen mot medborgarens och om universella ideal mot det konkreta samhälle människor faktiskt lever i.

Om Socialdemokraterna vill återvinna arbetarnas förtroende räcker det därför sannolikt inte med högre bidrag, fler arbetsmarknadsåtgärder eller hänvisningar till arbetarrörelsens historiska roll under 1900-talet. Frågan är snarare om partiet återigen är berett att prioritera svenska löntagares ekonomiska och sociala intressen framför andra politiska mål. Om inte talar mycket för att den utveckling som denna rapport beskriver kommer att fortsätta under de kommande åren.

Om arbetarklassens politiska omorientering fortsätter kan Sverige stå inför den största förändringen av partisystemet sedan demokratins genombrott. I den politik som Sverigedemokraterna drivit igenom inom ramen för samarbetet med regeringen Kristersson märks tydligt partiets ambition att vara arbetarkonservativa.

Om Sverigedemokraterna är fortsatt framgångsrika med att mobilisera arbetare blir arbetarkonservatismen inte en tillfällig protest eller ett övergående missnöje utan den ideologiska markören för framväxten av en ny och varaktig politisk intressegrupp i det svenska samhället.

Noter.

- 1 Sjögren, Henrik, Fokus 2026-02-25
- 2 Sveriges Television, *Vallokalsundersökningen VALU 2002–2022*. Statistiska centralbyrån, *Partisynpatiuundersökningen 2010–2026*.
- 3 Goodwin, Matthew, *Values, Voice and Virtue: The New British Politics*, London: Penguin, 2024, särskilt kapitel 2–4
- 4 Se Phillips, Kevin. *The Emerging Republican Majority*. New Rochelle: Arlington House, 1969
- 5 Se Goodhart, David. *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics*. London: Hurst, 2017
- 6 Se även Eatwell, Roger & Goodwin, Matthew. *National Populism: The Revolt Against Liberal Democracy*. London: Pelican, 2018 där författarna beskriver hur traditionella arbetarväljargrupper i Europa och Nordamerika i ökande utsträckning lämnat socialdemokratiska och socialliberala partier till förmån för nationellt orienterade och kulturellt konservativa alternativ.
- 7 Regeringens proposition 2007/08:147
- 8 Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten 2024*, Stockholm 2024, s. 6–8.
- 9 Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten 2024*, s. 17–20.
- 10 Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten 2024*, s. 5–7
- 11 Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2025*, s. 6–8.
- 12 Eurostat, *Government debt at 87.8% of GDP in euro area*, 22 april 2026. Vid utgången av 2025 uppgick Sveriges offentliga skuld till omkring 35 procent av BNP, jämfört med EU-genomsnittet på 81,7 procent.
- 13 Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2025*, s. 6–7.
- 14 Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2025*, s. 6–7
- 15 Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2025*, s. 7
- 16 Norris, Pippa & Inglehart, Ronald, *Cultural Backlash: Trump, Brexit and Authoritarian Populism* (2019). Författarna argumenterar för att framväxten av populistiska och nationellt orienterade partier i västvärlden delvis kan förstås som en kulturell motreaktion mot snabba värderingsförändringar och ökad social liberalisering.
- 17 Se exempelvis David Goodhart, *The Road to Somewhere* (2017).
- 18 Francis Fukuyama, *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*, Farrar, Straus and Giroux, New York 2018, särskilt kapitel 1–3 och 12
- 19 David Goodhart, *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics*, Penguin Books, London 2017; samt Matthew Goodwin, *Values, Voice and Virtue: The New British Politics*, Penguin Books, London 2024.
- 20 Eatwell, Roger & Goodwin, Matthew, *National Populism: The Revolt Against Liberal Democracy* (2018). Författarna beskriver hur arbetarklassens tidigare lojaliteter till socialdemokratiska och mittenvänsterpartier successivt brutits upp till följd av globalisering, migration och en växande kulturell konflikt mellan urbana eliter och mer nationellt orienterade väljargrupper.
- 21 5. Lombardo, Timothy J., *Blue-Collar Conservatism: Frank Rizzo's Philadelphia and Populist Politics* (2018).
- 22 Lombardo, Timothy J., *Blue-Collar Conservatism: Frank Rizzo's Philadelphia and Populist Politics*, University of Pennsylvania Press, 2018, särskilt kapitel 3–5 om bussning, stadsomvandling och arbetarklassens reaktioner.
- 23 Kaufmann, Eric, *Whiteshift: Populism, Immigration and the Future of White Majorities*, Allen Lane, London 2018, särskilt kapitel 7–9.

24 Lombardo, Timothy J., *Blue-Collar Conservatism*, särskilt kapitel 4–6

25 Fukuyama, Francis, *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*, Farrar, Straus and Giroux, New York 2018, särskilt kapitel 1–3 och 12

26 Goodwin, Matthew, *Values, Voice and Virtue: The New British Politics*, Penguin Books, London 2024, särskilt kapitel 2–4. Se även Goodhart, David, *The Road to Somewhere*, Penguin Books, London 2017

Källor och litteratur.

- 1 Eatwell, Roger & Goodwin, Matthew, *National Populism: The Revolt Against Liberal Democracy*, Pelican Books, London 2018
- 2 Francis Fukuyama, *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*, Farrar, Straus and Giroux, New York 2018
- 3 Goodhart, David, *The Road to Somewhere*, Penguin Book, 2017
- 4 Goodwin, Matthew, *Values, Voice and Virtue: The New British Politics*, Penguin Books, London 2024
- 5 Goodwin, Matthew, *The Great Divide: The New Politics of Working Class Britain*, Penguin Books, London 2025
- 6 Kaufmann, Eric, *Whiteshift: Populism, Immigration and the Future of White Majorities*, Allen Lane, London 2018
- 7 Konjunkturinstitutet, *Lönebildningsrapporten 2024*, Stockholm 2024
- 8 Lombardo, Timothy J, *Blue-Collar Conservatism: Frank Rizzo's Philadelphia and Populist Politics*, University of Pennsylvania Press, 2018
- 9 Medlingsinstitutet, *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2025*, Stockholm 2026
- 10 Migrationsverkets statistik om arbetstillstånd samt Migrationsverkets årsredovisningar och historiska statistikserier.
- 11 Norris, Pippa & Inglehart, Ronald, *Cultural Backlash: Trump, Brexit and Authoritarian Populism*, Cambridge University Press, Cambridge 2019
- 12 Phillips, Kevin, *The Emerging Republican Majority*, Arlington House, 1969
- 13 Regeringens proposition 2007/08:147
- 14 Sjögren, Henrik, "Hållö: Invandring har försämrat villkoren i LO-yrken" Tidningen Fokus, 2026-02-25
- 15 Statistiska centralbyrån, *Partisynpatiuundersökningen 2010–2026*.
- 16 Sveriges Television, *Vallokalsundersökningen VALU 2002–2022*.

Den politik som pressade ned svenska arbetares löner och villkor stoppades inte av arbetarrörelsens eget parti, utan av deras politiska motståndare.

Rapportens huvudtes är att arbetarnas rörelse mot Sverigedemokraterna bäst förstås som resultatet av en kombination av ekonomiska och sociokulturella faktorer snarare än som reaktion på en enskild fråga.

Tankesmedjan Oikos · www.oikos.se